

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. vasario 2 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Artūro Driuko ir Sigitos Rudėnaitės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės akcinės draudimo bendrovės „Gjensidige“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. balandžio 7 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės akcinės draudimo bendrovės „Gjensidige“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Vilniaus vandenys“ dėl žalos atlyginimo subrogacijos tvarka, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė „Unipresta“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių subrogaciją, aiškinimo ir taikymo, kilus klausimui, ar sprendžiant dėl draudiko subrogacinio reikalavimo atlyginti žalą, būtina nustatyti, ar pagrįstai draudikas pripažino įvykį draudžiamuoju, taip pat proceso teisės normų, reglamentuojančių bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas ir prejudicinių faktų vertinimą, aiškinimo ir taikymo.

2. Ieškov

ė kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydama priteisti iš atsakovės 46 872 Eur žalos atlyginimo, 5 procentų metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

3. Ieškovė nurodė, kad

2018 m. gruodžio 7 d. apdraudė UAB „Saulės kopos“ statomo objekto (*duomenys neskelbtini*), statybos darbus ir juos vykdžiusių rangovų civilinę atsakomybę statinio statybos, rekonstravimo, remonto, atnaujinimo (modernizavimo), griovimo ar kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų ir civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu. 2019 m. sausio 17 d. UAB „Saulės kopos“ objekte, rangovei UAB „Unipresta“ vykdamas statybos darbus, buvo prakiestas žemėje esantis miesto vandentiekio DN 400 vamzdis, todėl įvyko vandentiekio avarija. Šios avarijos metu buvo išplautas gruntas po įrengta gatvės asfalto dangą.

4. Ieškovė teigia nustačiusi, kad pagal atsakovės UAB „Vilniaus vandenys“ suderintą projektą lietaus nuotekų išilginiame profilyje TP-LVN-06 pažeisto vandentiekio vamzdžio viršaus altitudė turėtų būti 136,30 m, o naujai tiesto DN 400 lietaus nuotekų vamzdžio latako altitudė – 135,15 m. Tačiau atkasus įgriovos vietą buvo nustatyta, kad pažeisto vamzdžio viršaus altitudė faktiškai yra 135,97 m (gylis 3,20 m) nuo esamo žemės paviršiaus, o naujai tiesto DN 400 lietaus nuotekų vamzdžio viršaus altitudė – 135,57 m. Tai reiškia, kad atsakovės UAB „Vilniaus vandenys“ suderintame projekte vandentiekio DN 400 vamzdžio altitudės buvo netikslios ir neatitiko faktinės padėties.

5. Be to, siekiant patikslinti esamų požeminių komunikacijų buvimo vietas bei gylį, prieš kasimo darbų pradžią į objektą buvo iškviesti atsakovės UAB „Vilniaus vandenys“ atstovai, tačiau jie, neturėdami reikalingos įrangos, negalėjo tiksliai nurodyti nei esamo (vėliau pažeisto) vandentiekio DN 400 vamzdžio vietos, nei jo gylio. Atsakovės darbuotojas, atvykęs į objektą 2019 m. sausio 7 d., tik peržiūrėjo projektus ir brėžinius, įlipo į vandentiekio kamerą, patikrino gylį, bet jokių pastabų vykdančiai darbui rangovei nepareikšė, leido dirbti pagal turimus brėžinius. Todėl būtent atsakovės UAB „Vilniaus vandenys“ veiksmai (netikslių duomenų pateikimas, duomenų nepatikrinimas vietoje) tapo įvykio kilimo ir žalos atsiradimo priežastimi.

6. Ieškovė 2019 m. kovo 4 d. sprendimu žalą byloje Nr. CLT1822926 pagal civilinės atsakomybės sąlygas atsisakė išmokėti draudimo išmoką dėl trečiųjų asmenų patirtos žalos, pripažinusi, kad šis įvykis neatitinka draudžiamojo įvykio būtinųjų kriterijų visumos. Tačiau žalą byloje Nr. CLT1822688 buvo padaryta kitokia išvada nustačius aplinkybę, kad UAB „Unipresta“ patiestas naujas vamzdis po įvykio buvo netinkamas naudoti. Draudėja UAB „Saulės kopos“ pasitelkė kitą rangovą ir atliko vamzdžio tiesimo darbus iš naujo. Pastarasis įvykis pagal darbų draudimo sąlygas pripažintas draudžiamuoju ir už šiuos darbus ieškovė draudėjai UAB „Saulės kopos“ išmokėjo 46 872 Eur draudimo išmoką, ją subrogacijos tvarka prašo priteisti iš atsakovės UAB „Vilniaus vandenys“, t. y. iš asmens, dėl kurio neteisėtų veiksmų ir atsirado tokia žala.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

7. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. gegužės 6 d. sprendimu ieškinį patenkino iš dalies, priteisė ieškovei iš atsakovės 24 936 Eur žalą

atlyginimo, 5 procentų metinės palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiškai įvykdymo ir 464 Eur žyminio mokesčio, taip pat priteisė trečiajam asmeniui UAB „Unipresta“ iš atsakovės UAB „Vilniaus vandenys“ 302,50 Eur bylinėjimosi išlaidų patirtų pirmosios instancijos teisme, atlyginimo.

8. Teismas nustatė šias bylai reikšmingas aplinkybes:

- 8.1. 2018 m. rugpjūčio 3 d. trečiasis asmuo UAB „Unipresta“ (rangovas) ir UAB „Saulės kopos“ (užsakovė) sudarė rangos darbų sutartį Nr. B23, kuria rangovė įsipareigojo atlikti lauko lietaus nuotekų įrengimo darbus pagal techninį projektą objekte „Svečių namai (duomenys neskelbtini)“ ir „Daugiabučiai gyvenamieji namai (duomenys neskelbtini)“.
 - 8.2. 2018 m. lapkričio 30 d. OU „AGIO Ehitus“ ir trečiasis asmuo UAB „Unipresta“ sudarė statybos rangos sutartį Nr. 5-3011, kurios pagrindu „OU AGIO Ehitus“ įsipareigojo Žemaitės gatvėje atlikti technologinio vamzdyno iš polietileno vamzdžių PE100 De 400 mm SDR17 35 m tiesimo horizontalaus gręžimo metodu su nuolydžiu darbus ir perduoti darbo rezultatą, o UAB „Unipresta“ įsipareigojo sumokėti už atliktą darbą pagal Rangos sutartį.
 - 8.3. Darbų užsakovė UAB „Saulės kopos“ pateikė UAB „Unipresta“ techninio projekto dalį „Lauko lietaus nuotekų dalis“.
 - 8.4. UAB „Unipresta“ gavo techninį projektą su UAB „Saulės kopos“ samdyto techninės priežiūros vadovo parašu „pritariu statyti“, šių dokumentų pagrindu pradėjo organizuoti darbus.
 - 8.5. 2018 m. gruodžio 7 d. ieškovė apdraudė tiek UAB „Saulės kopos“ statomo objekto, esančio (duomenys neskelbtini), statybos darbus, tiek rangovų, vykdžiusių objekto statybos darbus, civilinę atsakomybę statinio statybos, rekonstravimo, remonto, atnaujinimo (modernizavimo), griovimo ar kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų ir civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu.
 - 8.6. 2019 m. sausio 17 d. vykdant paviršinių nuotekų tinklo prijungimo darbus kryptinio gręžimo būdu buvo pragręžtas atsakovei nuosavybės teise priklausantis vandentiekio DN400 vamzdis, esantis (duomenys neskelbtini).
 - 8.7. Įvykis buvo registruotas 2019 m. sausio 28 d.
 - 8.8. Ieškovė sumokėjo UAB „Saulės kopos“ 46 872 Eur draudimo išmokos.
9. Teismas, sprenddamas nagrinėjamoje byloje kilusį ginčą, be kita ko, rėmėsi ir prejudiciniaisiais faktais, nustatytais Vilniaus apygardos teismo 2020 m. vasario 10 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#), kuriuo buvo atmestas tiek UAB „Vilniaus vandenys“ ieškinys dėl nuostolių atlyginimo, kuriuos ji patyrė šalindama vandentiekio avarijos padarinius, tiek UAB „Unipresta“ priešiškinis dėl žalos atlyginimo.
10. Teismas pažymėjo, kad Vilniaus apygardos teismo 2020 m. vasario 10 d. sprendime buvo konstatuota, jog dėl vandentiekio avarijos yra kalta UAB „Vilniaus vandenys“, projekto derinimo stadijoje netinkamai atlikusi pareigą patikrinti, ar suvestiniame inžinerinių tinklų plane yra tinkamai nurodyti duomenys apie esamus UAB „Vilniaus vandenys“ tinklus ir arderinti pateiktame projekte išlaikyti privalomi atstumai. Teismas, remdamasis pirmiau nurodytu sprendimu, pažymėjo, kad minėtoje byloje nebuvo įrodyta, jog trečiasis asmuo UAB „Unipresta“ neįvykdė rangovo esminių pareigų ir darbus atliko ne pagal statinio projektą ar statybos taisykles. Jei UAB „Vilniaus vandenys“ priklausančių tinklų faktinė buvimo vieta (gylis) būtų atitikusi projekte nurodytą vietą (gylį), avarija nebūtų įvykusi.
11. Kita vertus, teismas taip pat pažymėjo, kad Vilniaus apygardos teismo 2020 m. vasario 10 d. sprendime buvo konstatuota, jog rangovė UAB „Unipresta“ nepateikė sutarties dėl darbo projekto parengimo. Todėl atsakomybė už darbo projekto sprendinių teisingumą kyla ir pačiai UAB „Unipresta“, juolab kad ji pakoregavo brėžinį ir pakeitė tiesiamo vamzdžio padėtį, o tokie darbo projekto pakeitimai nebuvo suderinti su UAB „Vilniaus vandenys“. Tai reiškia, kad rangovė UAB „Unipresta“ veikė nesąžiningai ir lygiai kaip ir UAB „Vilniaus vandenys“ pasielgė neatsakingai. Esant vos 0,33 m atstumui iki UAB „Vilniaus vandenys“ tinklų, UAB „Unipresta“ prisiimta rizika neatitiko Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.38 straipsnio 1 dalies reikalavimo dėl atsakingo prievoles vykdymo.
12. Tuo remdamasis teismas padarė išvadą, kad vandentiekio avarijos kilimą lėmė tiek atsakovės UAB „Vilniaus vandenys“, tiek ir trečiojo asmens UAB „Unipresta“ veiksmai, o jų kaltės laipsnis dėl įvykio yra vienodas (po 50 proc.). Kadangi atsakovės kaltė iš dalies paneigta, teismas nusprendė, jog tai sudaro pagrindą sumažinti atlygintiną nuostolių sumą.
13. Teismas nustatė, kad ieškovės prašoma priteisti suma susideda iš 8122 Eur už kasimo darbus, 9890 Eur už šulinio keitimo darbus, 300 Eur už leidimų vykdyti kasimo darbus išdavimą, 31 560 Eur už vamzdžio patraukimo darbus. Teismo vertinimu, nors atsakovė UAB „Vilniaus vandenys“ nesutiko su priteistino žalos atlyginimo dydžiu, tačiau jokiais leistinais įrodymais jo nenuginčijo, todėl teismas nusprendė, kad žalos dydis yra 49 872 Eur.
14. Teismas konstatavo, kad yra priežastinis ryšys tarp atsakovės veiksmų ir kilusios žalos, kurios atlyginimo reikalauja ieškovė, kaip draudikė.
15. Pasisakydamas dėl kaltės teismas nurodė, kad atsakovės kaltė iš dalies paneigta byloje esančiais įrodymais, o tai sudaro pagrindą mažinti nuostolius. Todėl teismas nurodė, kad ieškovės reikalavimas priteisti jos naudai iš atsakovės 49 872 Eur žalos atlyginimo subrogacijos teise tenkintinas iš dalies ir ieškovei iš atsakovės priteistina 24 936 Eur.
16. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2022 m. balandžio 7 d. sprendimu iš dalies panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir dėl šios dalies priėmė naują sprendimą – ieškovės ieškinį atmetė, priteisė atsakovei iš ieškovės 561 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo.
17. Kolegija nesutiko su atsakovės apeliacinio skundo argumentu dėl šioje byloje nagrinėtų ir pirmiau Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#) išnagrinėtų reikalavimų tapatumo. Kolegija nurodė, kad nagrinėjamu atveju sutampa tik vienas iš trijų anksčiau atsakovei pareiktų ir šioje civilinėje byloje nagrinėtų reikalavimų tapatumo požymių – abu jai nukreipti reikalavimai grindžiami tais pačiais juridiniais faktais. Kolegija pažymėjo, kad anksčiau Vilniaus apygardos teismo išnagrinėtoje civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#) reikalavimus atsakovei reikšė ne ieškovė ADB „Gjensidige“, draudimo sutarties pagrindu atlyginusi objekto užsakovės ir savo draudėjos UAB „Saulės kopos“ patirtus nuostolius, o rangovė UAB „Unipresta“, įrodinėjusi tais pačiais atsakovės UAB „Vilniaus vandenys“ veiksmais ir (ar) neveikimu jai padarytą žalą, todėl ginčo šalys nesutapo. Be to, kolegija atkreipė dėmesį, kad atsakovė neįrodinėjo ir šių skirtingų subjektų prašytų atlyginti nuostolių (ieškinių dalyko) sutapimo.
18. Kolegija nurodė, kad ieškovės reikalavimui patenkinti buvo būtina nustatyti tokius teisiskai reikšmingus faktus: kad atsakovė savo neteisėtais ir kaltais veiksmais yra padariusi žalos draudėjai UAB „Saulės kopos“ ir turi pareigą atlyginti žalą šiai bendrovei; kad įvykis, dėl kurio draudėjai atsirado žala (nuostoliai), yra draudžiamasis; kad draudikė (ieškovė ADB „Gjensidige“) yra įgyvendinusi sutartinę pareigą savo draudėjai pagal draudimo sutartį ir perėmė teisę reikalauti žalos atlyginimo iš žalą padariusio subjekto (atsakovės UAB „Vilniaus vandenys“).
19. Kolegija pažymėjo, kad ieškovė buvo pradėjusi dvi žalos suregulavimo procedūras, tačiau 2019 m. kovo 4 d. sprendimu žalos byloje Nr. CLT1822926 pagal civilinės atsakomybės sąlygas draudimo išmoką dėl trečiųjų asmenų patirtos žalos atsisakė išmokėti, pripažinusi, kad šis įvykis neatitinka draudžiamąjo įvykio būtinųjų kriterijų visumos. Tačiau žalos byloje Nr. CLT1822688 pagal darbų draudimo sąlygas įvykis pripažintas draudžiamuoju ir už šuos darbus ieškovė draudėjai UAB „Saulės kopos“ išmokėjo 46 872 Eur draudimo išmoką.
20. Įvertinusi į bylą pateiktą Statinio statybos, rekonstravimo, remonto, atnaujinimo (modernizavimo), griovimo ar kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų ir civilinės atsakomybės privalomojo draudimo taisyklių nuostatas, kolegija nurodė, kad iš nedraudžiamųjų įvykių

sąrašo matyti, jog draudiko pareiga mokėti draudimo išmoką neatsiranda už bet kokius nuostolius ar apdrausto turto sugadinimą, sunaikinimą ar praradimą dėl projektavimo klaidų, kuriomis laikomos klaidos, defektai, trūkumai arba aplaidumas apdrausto turto techniniuose, darbo arba techniniuose darbo projektuose, planuose, brėžiniuose, skaičiavimuose, specifikacijose ar instrukcijose (67.1 punktą), taip pat dėl defektų turinio ar padarius apdraustų darbų klaidų sukurtą nekokybišką apdrausto turto keitimą, remontą ar šalinimą (67.2 punkte išvardinti atvejai), bei kitais šių taisyklių 67 punkte nurodomais atvejais.

21. Kolegijos vertinimu, nuostoliai, kuriuos įrodinėjo ieškovė ir kurių kompensavimo buvo siekiama nagrinėjamoje byloje, yra atsiradę būtent dėl apdrausto turto (jo dalies) sugadinimo, susijusio su projektavimo klaidomis (draudimo taisyklių 67.1 punktą). Pati ieškovė laikėsi pozicijos, jog dėl netiksliai atsakovės pateiktų koordinacijų gręžimo darbams statybvietėje, o vėliau nepagrįstai suderinto techninio projekto, rangovei UAB „Unipresta“ įrengiant vamzdyną buvo pragręžtas statybvietėje esantis miesto vandentiekio vamzdis, atitinkamai tai lėmė ir apdrausto turto – UAB „Unipresta“ jau įrengto vamzdžio – nuplovimą (t. y. šio turto sugadinimą) bei būtent dėl šios priežasties atsiradusį poreikį įrengti naują vamzdį, kurio įrengimo sąnaudos yra vertinamos kaip žala.
22. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad Vilniaus apygardos teismo 2020 m. vasario 10 d. sprendime buvo konstatuota ir tai, jog nors avariją lėmė netinkamai parengta ir suderinta arba, kaip darbo projekto atveju, iš viso nederinta projekcinė dokumentacija, atsakomybė už rangovei UAB „Unipresta“ atsiradusią žalą UAB „Vilniaus vandenys“ nekelia, nes pati rangovė pakoregavo brėžinį ir pakeitė vamzdžio padėtį, o pakeitimų nederino nei su projektuotoja, nei su UAB „Vilniaus vandenys“, taip pat į tai, kad minėtoje byloje teismas priėjo prie išvados, jog dėl žalos atsiradimo galėtų kilti ir pačios užsakovės UAB „Saulės kopos“ (t. y. draudėjos), ir projektuotojos civilinė atsakomybė, pritarė atsakovės apeliacinio skundo argumentams, kad byloje turėjo būti keliamas ne tik pačios atsakovės ar trečiojo asmens, bet ir tų asmenų, kurie nedalyvauja nagrinėjamos bylos procese ir kuriems ieškovė pasirinko nereikšti jokių reikalavimų (t. y. projektuotojos ar pačios užsakovės, kuriai buvo sumokėta draudimo išmoka), atsakomybės klausimas. Kolegija nusprendė, kad ieškovei dispozityviai pasinaudojus savo teise nuspręsti, kam ir kokius reikalavimus ji reiškia, ir nenurodžius kitų precedentinėje byloje įvardytų galbūt atsakingais už tokių padarinių atsiradimą galinčių tapti asmenų, nėra galimybės identifikuoti, jog būtent atsakovė, nurodžiusi netikslus požeminių komunikacijų buvimo duomenis, o ne kiti asmenys, rengę (turėję rengti) techninį ir darbo projektus, turėję juos suderinti, bet nederinę su atsakove, yra atsakinga dėl žalos ieškovės draudėjai UAB „Saulės kopos“ padarymo.
23. Taip pat kolegija konstatavo, kad šiuo atveju nenustatyta sąlygų visuma taikyti subrogacijos institutą, nes analizuojama situacija, kolegijos vertinimu, atitinka draudimo taisyklių 67.1 punkte nurodytą nedraudžiamą įvykio apibrėžimą. Kolegijos nuomone, vien tai, kad ieškovė manė kitaip ir savo draudėjai kompensavo nuostolius (atlygino vamzdžio pakeitimo išlaidas), nesupponuoja atsakomybės už projektavimo klaidas perkėlimo atsakovei.

III. Kasacinių skundų, prisidėjimų prie jų ir atsiliepimų į juos teisiniai argumentai

24. Ieškovė kasacinių skundų prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. balandžio 7 d. sprendimą ir palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2021 m. gegužės 6 d. sprendimą, priteisti patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 24.1. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 320 straipsnį, reglamentuojantį bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas, nes konstatavo, kad byloje susiklosčiusi situacija atitinka draudimo taisyklių 67.1 punkte nurodytą nedraudžiamą įvykio apibrėžimą, nors nė viena iš ginčo šalių tokių argumentų byloje nereiškė. Atsakovė byloje iš esmės ginčijo tik žalos dydį ir tai, kad iš viso kyla jos civilinė atsakomybė dėl įvykio. Nei atsiliepime į ieškinį, nei triplike, nei apeliaciniame skunde atsakovė nesirėmė argumentu, kad ginčo įvykis apskritai yra nedraudžiamasis ir todėl draudimo išmoka neturėjo būti mokama. Taip apeliacinės instancijos teismas nukrypo ir nuo kasacinio teismo praktikos dėl [CPK 320 straipsnio](#) aiškinimo ir taikymo.
 - 24.2. Apeliacinės instancijos teismas taip pat netinkamai taikė ir aiškino [CK](#) 6.1015 straipsnį, nes net ir tuo atveju, jei ginčo įvykis iš tiesų būtų nedraudžiamasis, kaip nusprendė apeliacinės instancijos teismas, tai niekaip nekeistų atsakovės, kaip atsakingo už žalą asmens, pareigų draudikei, jau atlyginusiai žalą nukentėjusiam asmeniui, atžvilgiu. Tai lemia, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino subrogacijos institutą ir jo taikymo sąlygas.
 - 24.3. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad subrogacijos institutas užtikrina principo „niekas negali gauti naudos iš savo neteisėtų veiksmų“ (lot. *nullus commodum capere de sua injuria propria*) realumą: jeigu nebūtų subrogacijos galimybės, atsakingas už padarytą žalą asmuo nepatirtų jokių neigiamų turtingų padarinių, nes draudėjas gautų žalos atlyginimą draudimo išmokos pavidalu ir, jeigu draudimo išmoka padengtų visą patirtą žalą, jis negalėtų nieko reikalauti iš žalą padariusio asmens; subrogacijos institutas leidžia draudikui, išmokėjusiam draudimo išmoką, reikalauti iš žalą padariusio asmens draudimo išmokos dydžio sumos, taigi taip žalą padariusiam asmeniui pritaikoma civilinė atsakomybė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-474-219/2017). Todėl net jei ir būtų nustatyta, kad įvykis yra nedraudžiamasis, tai savaime neatleidžia atsakovės, kaip atsakingo už atsiradusią žalą asmens, nuo jos atlyginimo. Priešingu atveju būtų užtikrinama ne nukentėjusiojo, o žalą padariusio asmens interesų apsauga, tačiau tai yra nesuderinama nei su civilinės atsakomybės esme, nei su bendraisiais teisingumo, sąžiningumo, protingumo principais.
 - 24.4. Apeliacinės instancijos teismas, analizuodamas teisinius santykius, susiklosčiusius ne tarp UAB „Saulės kopos“ ir atsakovės, o tarp ieškovės (draudikės) ir UAB „Saulės kopos“ (draudėjos) nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 20 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-474-219/2017](#) pateikto išaiškinimo, pagal kurį subrogaciniam reikalavimui taikomos ne draudimo sutarties ir ne draudimo teisės normos, o tos normos, kurios reglamentuoja prievolę, siejančią nukentėjusį ir žalą padariusį asmenis.
 - 24.5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 20 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-474-219/2017](#), be kita ko, išaiškinta, kad, draudikui perėmus draudėjo, t. y. nukentėjusio asmens, teises į žalos atlyginimą, nepasikeičia santykių, iš kurių šios teisės kildinamos, prigimtis, todėl nesikeičia ir žalą padariusio asmens gynybos nuo reikšiamų reikalavimų atlyginti žalą pagrindai, t. y. nuo tokių reikalavimų galima gintis tik deliktinę atsakomybę reglamentuojančių normų nuostatomis. Minėtoje nutartyje kasacinio teismo taip pat nurodyta, kad išaiškinimas, jog draudikas neįgyja reikalavimo teisės į kaltą asmenį ta apimtini, kuria išmokėjo draudimo išmoką, buvus teisiniu pagrindu jos nemokėti arba sumažinti, turi būti suprantamas kaip įpareigojantis, sprendžiant subrogacijos klausimą, įvertinti deliktinės civilinės atsakomybės normose įtvirtintus teisinius pagrindus neatlyginti padarytos žalos ar sumažinti jos atlyginimą. Jei tokių pagrindų nėra, vien tik draudimo teisės normose ar draudimo sutartyje nustatyti pagrindai nemokėti draudimo išmokos neatleidžia žalą padariusio asmens nuo prievolės atlyginti draudikui išlaidas, kurias šis patyrė dėl to, kad, išmokėdamas draudimo išmoką, atlygino žalą nukentėjusiajam. Nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas [CK](#) 6.253 ir 6.282 straipsniuose apibrėžiamų pagrindų neanalizavo ir jų nenustatė.
 - 24.6. Pirmiau nurodytoje kasacinio teismo nutartyje taip pat išaiškinta, kad, tinkamai nustatčius civilinės atsakomybės, kilusios dėl draudžiamąjį įvykiu padarytos žalos, sąlygas, draudikui išmokėjus nepagrįstai didelę draudimo išmoką, žalą padaręs asmuo nėra įpareigojamas atlyginti daugiau nei jo padaryta žala. Tačiau apeliacinės instancijos teismas nenustatė, kad šiuo atveju ieškovė būtų išmokėjusi nepagrįstai didelę draudimo išmoką, žalos klausimas apeliacinės instancijos teismo iš viso nebuvo analizuotas.
 - 24.7. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CPK 182 straipsnio](#) 2 punktą, nes vadovavosi tik dalimi kitoje civilinėje byloje nustatytų prejudicinių faktų, susijusių su projektu rengimo bei derinimo aplinkybėmis, tačiau neskyrė jokio dėmesio prejudiciniams faktams, patvirtinantiems kilus UAB „Vilniaus vandenys“ civilinę atsakomybę dėl įvykio. Lietuvos apeliacinis teismas 2020

m. gruodžio 31 d. nutartyje pripažino, kad:

- 24.7.1. pirmosios instancijos teismas, vertindamas UAB „Vilniaus vandenys“, kaip inžinerinių vandentiekio tinklų savininkės, pareigas, pagrįstai atkreipė dėmesį į tai, kad pastaroji privalėjo atidžiai patikrinti jai pateiktą techninį projektą, o ne tik formaliai dokumentuose uždėti suderinimo žymą. Toks atsakovės elgesys, jai esant viešąja vandens tiekėja ir nuotekų tvarkytoja, negali būti vertinamas kaip protingas, apdairus ir rūpestingas. Apeliacinės instancijos teismas minėtoje nutartyje sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad UAB „Vilniaus vandenys“ savo turtu privalo rūpintis tinkamai ir realiai, o ne formaliai, nes nerūpestingas ir neatsakingas vamzdinių valdymas, kai tai tiesiogiai lemia avarijų kilimą, sudarytų pagrindą atleisti savininką nuo atsakomybės, taigi savininkas niekada nebus suinteresuotas saugoti savo turto, ypač svarbaus visuomenei.
- 24.7.2. UAB „Vilniaus vandenys“ kaip turto savininkė, turėjo leisti atlikti žemės kasimo darbus tik tokiu būdu, kad nebūtų pažeistas visuomenei reikšmingas jos turtas. Taigi, jei UAB „Vilniaus vandenys“ būtų veikusi rūpestingai saugodama savo turtą ir kaip tos srities profesionalė būtų davusi leidimą vykdyti statybos darbus tik tuo atveju, jei UAB „Vilniaus vandenys“ būtų atlikusi požeminius komunikacijų šūrfavimo darbus, ji nebūtų patyrusi nuostolių.
- 24.7.3. UAB „Vilniaus vandenys“, suderindama jai pateiktą parengtą techninį projektą, neatliko jokios faktinės vamzdyno apžiūros.
- 24.7.4. UAB „Vilniaus vandenys“, būdama vandentiekio tinklų savininkė, privalo tinkamai valdyti jai priklausančią turtą, ypač, kai jis susijęs su viešuoju interesu. UAB „Vilniaus vandenys“, derindama jai pateiktus planus ir nustačiusi, jog brėžiniuose buvo nurodyta klaidinga (pasenusi) informacija, turėjo pateikti pastabas ir nederinti parengto projekto, tačiau to nepadarė. UAB „Vilniaus vandenys“, žinodama, kad kasimo darbai vyks toje vietoje, kur yra susikirtimas su didelio pralaidumo (400 mm skersmens) ir reikšmės magistraliniu vandentiekio vamzdynu, būdama vamzdyno savininkė, turėjo suprasti ir numatyti galimo pažeidimo pasekmes, todėl privalėjo imtis visų įmanomų atsargumo priemonių, kad apsaugotų vamzdyną nuo pažeidimų.
- 24.8. Taigi nurodytoje byloje teismai priėjo prie išvadų, kad būtent atsakovės formalus jai teisės aktais nustatytų pareigų vykdymas ir nevykdymas lėmė avarijos kilimą. Būtent atsakovės, o ne kitų trečiųjų asmenų veiksmai ar neveikimas buvo pagrindinė sąlyga, lėmusi avarijos kilimą.
- 24.9. Apeliacinės instancijos teismas, vengdamas pasisakyti dėl šių faktų, nors jie buvo paminėti ieškovės atsiliepime į apeliacinį skundą, nurodė, kad nors anksčiau išnagrinėtoje byloje reikalavimus, susijusius su tuo pačiu įvykiu ir grindžiamus tais pačiais atsakovės veiksmais (neveikimu), jai reikė rangovė UAB „Unipresta“, o nagrinėjamoje byloje – tuo pačiu pagrindu pareikškė ir užsakovės UAB „Saulės kopos“ reikalavimo teises perėmusi draudikė (ieškovė ADB „Gjensidige“), nagrinėjamoje byloje tie patys asmens veiksmai negali būti įvertinti kitaip, nei buvo teisiškai įvertinti įsiteisėjusiu teismo sprendimu. Tačiau apeliacinės instancijos teismas išsamiau neanalizavo, kodėl civilinėje byloje Nr. e2-290-803/2020 pirmiau aptarti neteisėti UAB „Vilniaus vandenys“ veiksmai buvo įvertinti kaip nepakankami jos civilinei atsakomybei kilti. Minėtoje byloje reikalavimas dėl žalos atlyginimo UAB „Vilniaus vandenys“ buvo pareikštas rangovo, kurio paties pažeidimai buvo konstatuoti bylą nagrinėjusio teismo. Šioje byloje prašoma priteisti žalą, padarytą UAB „Saulės kopos“, o ne rangovui, atlyginimo.
- 24.10. Apeliacinės instancijos teismas, pritardamas atsakovės apeliacinio skundo argumentams, kad atsakovei taikytinos civilinės atsakomybės kontekste turėjo būti keliamas ne tik pačios atsakovės ar trečiojo asmens, bet ir tų asmenų, kurie nedalyvauja nagrinėjamos bylos procese ir kuriems draudikė pasirinko nereikšti jokių reikalavimų (t. y. projektuotojos ar pačios užsakovės, kuriai buvo sumokėta draudimo išmoka), atsakomybės klausimas ir pripažindamas, kad ieškovės argumentai, jog inicijuoti tokių asmenų dalyvavimą nagrinėjamoje byloje turėjo atsakovė, stokoja pagrįstumo, neatsižvelgė į atsiliepime į apeliacinį skundą nurodytas aplinkybes, kad, 2021 m. balandžio 27 d. vykusio teismo posėdžio metu ieškovei pareiškus prašymą įtraukti į bylą kaip trečiąjį asmenį UAB „Saulės kopos“, atsakovė tokio prašymo nepalaikė, tokiu būdu pripažindama, kad teismo sprendimas šioje byloje jokios įtakos minėto asmens teisėms ir pareigoms neturės, o pirmosios instancijos teismas šį prašymą atmetė. Tai reiškia, kad atsakovės procesinis elgesys laikytinas netinkamu – viena vertus, jai nepalaikant prašymo dėl trečiojo asmens įtraukimo ir tokio savarankiško prašymo nereikšiant, kita vertus, apeliaciniame skunde teigiant, jog byloje turėtų būti keliamas būtent to asmens, o ne atsakovės, civilinės atsakomybės klausimas.
25. Atsakovė atsiliepime į ieškovės kasacinį skundą prašo jį atmesti ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. balandžio 7 d. sprendimą palikti nepakeistą. Atsiliepinas grindžiamas šiais argumentais:
 - 25.1. Ieškovės pateiktame kasaciniame skunde nėra kasacinio skundo pagrindų. Kasaciniame skunde nenuosekliai cituojami teismų sprendimų motyvai tokiu būdu iškraipiant apeliacinės instancijos teismo sprendimo esmę, aiškiai nenurodant teisės problemos, kuri turėtų esminę reikšmę teisės aiškinimo ir taikymo vienodinimui, teismo precedento suformavimui. Be to, kasaciniame skunde keliamais klausimais Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra ne kartą pasisakęs, atsižvelgiant į tai, teismų praktika šiais klausimais yra suformuota. Ieškovė nepagrindė, kad apeliacinės instancijos teismas būtų nukrypsęs nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotų teismų praktikos aiškinant ir taikant subrogacijos institutą, taip pat nenurodė teismų praktikos suformuotos byloje, kurių faktinės aplinkybės yra analogiškos ar iš esmės panašios į bylos, kurioje priimtas teismo sprendimas ir nuo kurios teismas skundžiamame procesiniame sprendime nukrypo.
 - 25.2. Apeliacinės instancijos teismas išnagrinėjo šią civilinę bylą ne dėl įvykio buvimo nedraudžiamuoju, kaip teigia ieškovė, bet remdamasis kitoje išnagrinėtoje byloje nustatytų prejudicinių faktų visuma, nustatydamas ir konstatuodamas, kad sąlygų visuma taikyti subrogacijos instituto taiką sąlygų visuma nenustatyta, be to, nustatyta atsakomybė kyla ir UAB „Saulės kopos“, kurios reikalavimus perėmė ieškovė (draudikė), bei projektuotojai. Draudimo sutartis į bylą buvo pateikta pačios ieškovės. Apeliacinės instancijos teismas, vertindamas byloje surinktus įrodymus ir siekdamas nustatyti subrogacijos sąlygas, turėjo vadovautis įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklėmis, tačiau pagal įstatymą nebuvo susaistytas nei ieškovės, nei atsakovės argumentų ir samprotavimų dėl byloje surinktų įrodymų vertinimo ir faktinių bylos aplinkybių nustatymo. Dėl to apeliacinės instancijos teismas bylą išnagrinėjo neperžengdamas jos nagrinėjimo ribų.
 - 25.3. Ieškovė nepagrįstai nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas ne tik nusprendė dėl aplinkybių, kurios nebuvo įrodinėjamos pirmosios instancijos teisme, bet kuriomis nesirėmė net ir pati atsakovė apeliaciniame skunde. Visų pirma, pati ieškovė ieškinį grindė būtent sudarytos draudimo sutarties pagrindu, pagal kurią, pripažinus įvykį draudžiamuoju, ir buvo išmokėta draudimo išmoka. Ieškovė 2019 m. kovo 4 d. sprendimu žalą byloje Nr. CLT1822926 pagal civilinės atsakomybės sąlygas atsisakė išmokėti draudimo išmoka dėl trečiųjų asmenų patirtos žalos, pripažinusi, kad šis įvykis neatitinka draudžiamojo įvykio būtinųjų kriterijų visumos. Vis dėlto, žalą byloje Nr. CLT1822688 buvo padaryta kitokia išvada. Nustatęs aplinkybę, kad UAB „Unipresta“ patiestas naujas vamzdis po įvykio buvo netinkamas naudoti, draudėja UAB „Saulės kopos“ pasitelkė kitą rangovą ir atliko vamzdžio tiesimo darbus iš naujo. Pastarasis įvykis pagal darbų draudimo sąlygas pripažintas draudžiamuoju ir už šiuos darbus ieškovė draudėjai UAB „Saulės kopos“ išmokėjo 46 872 Eur draudimo išmoka, šios sumos subrogacijos teise reikalauja iš atsakovės.
 - 25.4. Atsižvelgiant tiek į ieškovės procesiniuose dokumentuose suformuluotą reikalavimą, tiek į atsakovės atsikirtimus bei į šioje byloje pateiktus faktinius įrodymus, kasacinio skundo argumentas, neva ieškovė neturėjo galimybės pasisakyti dėl nedraudžiamojo įvykio, atmestinas pagal niekuo nepagrįstas, nes pati ieškovė savo reikalavimą grindė tiek dėl draudimo sutarties pagrindu išmokėta draudimo išmoka, kurios subrogacijos teise reikalauja iš atsakovės, tiek jos pagrįstumu pagal draudimo sutartį.
 - 25.5. Nors atsakovės apeliaciniame skunde tiesiogiai nevartojama nedraudžiamojo įvykio sąvoka, tačiau iš atsakovės atsiliepimo ir iš

apeliacinio skundo argumentų akivaizdžiai matyti, jog atsakovė įrodinėjo ieškinio nepagrįstumą ir tuo aspektu. Atsakovė, nesutikdama su pareikštu ieškiniu, atsiliepime į ieškinį prašė atmesti ieškinį kaip nepagrįstą, nes ieškovė, grįsdama savo reikalavimą deklaratyviais teiginiais ir argumentais, bando perkelti atsakovei pagal teisės aktus nepriklausančias pareigas, taip pat ieškovė neįrodė atsakovės civilinės atsakomybės sąlygų bei neįvertino kitų su avarijos atsiradimu susijusių asmenų civilinės atsakomybės klausimo.

- 25.6. Atsakovė apeliaciniame skunde nurodė panašius argumentus kaip ir atsiliepime į ieškinį. Maža to, apeliaciniame skunde ieškovė taip pat nurodė, kad kasacinio teismo praktikoje taip pat pripažįstama, jog vien draudimo išmokos faktas nėra pagrindas tenkinti subrogacinį reikalavimą, turi būti nustatyta, kad įvyko draudžiamasis įvykis ir kad draudimo išmokos dydis atitinka padarytus nuostolius.
- 25.7. Apelacinės instancijos teismas savo sprendime vadovavosi Vilniaus apygardos teismo 2020 m. vasario 10 d. sprendime konstatuotais prejudiciniais faktais, kad dėl žalos atsiradimo galėtų kilti ir pačios užsakovės UAB „Saulės kopos“ (t. y. draudėjos), ir projektuotojos civilinė atsakomybė. Taigi, apelacinės instancijos teismas įvertino subrogacijos teisės įgyvendinimui teisiškai reikšmingus faktus, pritarė apeliacinio skundo argumentams, kad atsakovei taikytinos civilinės atsakomybės kontekste turėjo būti keliamas ne tik atsakovės ar trečiojo asmens, bet ir tų asmenų, kurie nedalyvauja nagrinėjamos bylos procese ir kuriems draudikė pasirinko nereikšti jokių reikalavimų (t. y. projektuotojos ar pačios užsakovės, kuriai buvo sumokėta draudimo išmoka), atsakomybės klausimas.
- 25.8. Apelacinės instancijos teismas tinkamai aiškino subrogacijos institutą. Teismas akcentavo ne tik aplinkybių, kurios lemia žalą padariusio asmens civilinę atsakomybę, jos apimtį, svarbą sprendžiant dėl draudiko subrogacijos teisės įgyvendinimo pagal deliktinės atsakomybės taisyklės ([CK 6.1015 straipsnio](#) 2 dalis), bet ir draudimo sutarties sąlygų laikymosi svarbą. Tinkamai nustatius civilinės atsakomybės, kilusias dėl nedraudžiamuoju įvykiu padarytos žalos, sąlygas, draudikui išmokėjus nepagrįstą draudimo išmoką, nėra teisinio pagrindo taikyti subrogacinį reikalavimą.
- 25.9. Apelacinės instancijos teismas nepaneigė pirmosios instancijos teismo nustatytų faktinių aplinkybių dėl nustatytų atsakovės neteisėtų veiksmų, todėl jų nekartojo, tačiau pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas ginčą išsprendė neteisingai, nes padarinių atsiradimą lėmė ne tik atsakovės, trečiojo asmens UAB „Unipresta“, bet ir kitų asmenų neteisėti veiksmai, tačiau jų atsakomybė šioje byloje nebuvo keliamą.
- 25.10. Kasacinis teismas ne kartą yra pažymėjęs, jog teismas turi vertinti visas aplinkybes ir žalos atsiradimo priežastis, kad nustatytų pakankamą neteisėtų veiksmų ir atsiradusių padarinių ryšį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-531/2013](#)). Pirmosios instancijos teismas, priimdamas sprendimą, rėmėsi tik dalini nustatytų prejudicinių faktų – kad vandentiekio avarijos kilimą lėmė tiek atsakovės, tiek trečiojo asmens UAB „Unipresta“ veiksmai, neatsižvelgdamas į tai, kad buvo nustatyta ir užsakovės UAB „Saulės kopos“ bei projektuotojos atsakomybė.
- 25.11. Apelacinės instancijos teismas akcentavo draudimo sutarties sąlygas, kad akcentuotų ieškinio pagrindą, o ne teisinius santykius tarp ieškovės ir UAB „Saulės kopos“, kaip kad nurodoma kasaciniame skunde.
- 25.12. Atsižvelgiant į civilinėse bylose nustatytus prejudicinius faktus ir į tai, kad nustatyta tiek atsakovės, tiek trečiojo asmens UAB „Unipresta“, tiek pačios UAB „Saulės kopos“ ir projektuotojos, neteisingai parengusios projektą, atsakomybė, nelogiška, jog dėl to paties įvykio kilusios žalos atlyginimo teismams atmetus atsakovės ir trečiojo asmens tarpusavio ieškinių reikalavimus, ieškovės, perėmusios UAB „Saulės kopos“ reikalavimą, ieškinyje būtų patenkintas, kai kitoje byloje nustatyta ir pačios UAB „Saulės kopos“ atsakomybė už įvykį. Vadovaujantis ta pačia logika, pirmosios instancijos teismo sprendimas neteisėtas ir nepagrįstas, kadangi buvo nustatyta tiek UAB „Unipresta“, tiek atsakovės atsakomybė po 50 proc., nors konstatuota ir užsakovės UAB „Saulės kopos“ bei projektuotojos atsakomybė bei neteisėti veiksmai.
- 25.13. Apelacinės instancijos teismas teisingai ir pagrįstai įvertino, kad atsakovės veiksmai, atsižvelgiant į UAB „Saulės kopos“, UAB „Unipresta“ ir projektuotojos veiksmus, dėl kurių, kaip nustatyta, taip pat kyla atsakomybė už įvykį, buvo vertinami kaip nepakankami žalos atlyginimo prievolei atsirasti. Priešingai aiškinti nėra jokio teisinio pagrindo. Apelacinės instancijos teismas, priimdamas teisėtą ir pagrįstą sprendimą, vadovavosi ne pavieniais nustatytais faktais, o tų faktų visuma ir esme. Todėl apeliacinės instancijos teismas nenukrypo nuo suformuotos teismų praktikos ir rėmėsi visais nustatytais prejudiciniais faktais.
- 25.14. Ieškovė nepagrįstai nurodo, kad neva atsakovės procesinis elgesys laikytinas netinkamu dėl to, kad atsakovė nepalaikė prašymo dėl trečiojo asmens įtraukimo ir tokio savarankiško prašymo nereikškė. 2021 m. balandžio 27 d. vykusio teismo posėdžio metu ieškovė teismui išreiškė prašymą dėl trečiųjų asmenų įtraukimo į nagrinėjamą civilinę bylą tik dėl žalos dydžio nustatymo. Tuo tarpu atsakovė pareiškė, kad šį klausimą teismas turėtų spręsti savo nuožiūra, o toks atsakovės elgesys nelaikytinas netinkamu. Pareiga nurodyti visus konkretaus ginčo baigtimi suinteresuotus asmenis tenka subjektui, kuris inicijuoja civilinės bylos iškėlimą ir pareiškia teisme reikalavimus. Kadangi kasacinis teismas nagrinėja tik teisės klausimus, plačiau dėl šių ieškovės argumentų, susijusių su trečiųjų asmenų įtraukimu, nepasisakytina.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl būtinumo nustatyti, ar pagrįstai draudikas pripažino įvykį draudžiamuoju, sprendžiant dėl draudiko subrogacinio reikalavimo atlyginti žalą iš šių padariusio asmens

26. Ieškovė kasaciniu skundu teigia, kad apelacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl draudiko subrogacijos pagrindu perimto reikalavimo atlyginti žalą pagrįstumo, netinkamai taikė subrogacijos institutą, nes nepagrįstai vertino ir aplinkybę, ar įvykęs įvykis laikytinas draudžiamuoju pagal draudiko ir draudėjo sudarytas draudimo sutarties sąlygas (draudimo taisyklės).
27. [CK 6.1015](#) straipsnyje reglamentuojamas draudėjo teisių į žalą atlyginimą perėjimas draudikui (subrogacija). Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad jeigu draudimo sutartis nenustato ko kita, draudikui, išmokėjusiam draudimo išmoką, pereina teisė reikalauti išmokėtų sumų iš atsakingo už padarytą žalą asmens. [CK 6.1015 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad reikalavimo teisė, perėjusi draudikui, įgyvendinama laikantis taisyklių, kurios nustato draudėjo (naudos gavėjo) ir už žalą atsakingo asmens santykius. Tai reiškia, kad subrogaciniam reikalavimui taikomos ne draudimo sutarties ir ne draudimo teisės normos, o tos normos, kurios reglamentuoja prievolę, siejančią nukentėjusį ir žalą padariusį asmenis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-46/2009](#)).
28. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2017 m. gruodžio 20 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-474-219/2017 pasisakė dėl teisės normų, reglamentujančių subrogaciją, aiškinimo ir taikymo, kilus klausimui, ar draudikas turi subrogacijos teisę, jei jis draudėjui išmokėjo draudimo

išmoką, atlygindamas trečiojo asmens faktiškai padarytą žalą, tačiau toks įvykis pagal draudimo sutartį gali būti pripažįstamas nedraudžiamuoju. Kasacinis teismas nurodė, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, jog įvykio, dėl kurio kilo žala, pripažinimas nedraudžiamuoju yra pagrindas netenkinti draudiko subrogacinio reikalavimo žalą padariusiam asmeniui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-474-219/2017](#), 23 punktas).

29. Nedraudžiamieji įvykiai yra draudimo teisės normose ar draudimo sutartyje apibrėžti įvykiai, reikšmingi draudimo santykiuose. Pagal [CK 6.1015 straipsnio](#) 2 dalį reikalavimo teisė, perėjusi draudikui, įgyvendinama laikantis ne draudimo sutarties ir ne draudimo teisės normų, bet taisyklių, kurios nustato draudėjo (naudos gavėjo) ir už žalą atsakingo asmens santykius, atsiradusius dėl žalos padarymo. Aplinkybė, kad subrogacinį reikalavimą pareiškia draudikas, išmokėjęs turto draudimo išmoką nukentėjusiam draudėjui, nekeičia santykių, iš kurių toks reikalavimas kildinamas, prigimties. Draudikui perėmus draudėjo, t. y. nukentėjusio asmens, teises į žalos atlyginimą, nepasikeičia santykių, iš kurių šios teisės kildinamos, prigimtis, todėl nesikeičia ir žalą padariusio asmens gynybos nuo reikiamų reikalavimų atlyginti žalą pagrindai, t. y. nuo tokių reikalavimų galima gintis tik deliktinę atsakomybę reglamentuojančių normų nuostatomis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-474-219/2017](#), 24 punktas).
30. Kasacinio teismo formuojamoje praktikoje akcentuojama ne draudimo sutarties sąlygų tikslaus laikymosi svarba, bet aplinkybių, kurios lemia žalą padariusio asmens civilinę atsakomybę, jos apimtį, svarba sprendžiant dėl draudiko subrogacijos teisės įgyvendinimo pagal deliktinės atsakomybės taisykles ([CK 6.1015 straipsnio](#) 2 dalis). Tinkamai nustatius civilinės atsakomybės, kilusios dėl draudžiamuoju įvykiu padarytos žalos, sąlygas, draudikui išmokėjus nepagrįstai didelę draudimo išmoką, žalą padaręs asmuo nėra įpareigojamas atlyginti daugiau nei jo padaryta žala (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-474-219/2017](#), 26 punktas).
31. Tokį aiškinimą kasacinis teismas plėtojo ir vėlesnėje kasacinio teismo praktikoje. Kasacinis teismas nurodė, kad, sprendžiant dėl draudiko reikalavimo teisės į žalą padariusį asmenį subrogacijos atveju, taikomos tos deliktinę civilinę atsakomybę reglamentuojančios materialiosios teisės normos, kurios būtų taikomos, jeigu dėl žalos atlyginimo tiesiogiai į atsakovą būtų kreipęsis nukentėjęs asmuo. Tai reiškia, kad draudikas, subrogacijos būdu įgijęs reikalavimo teisę, yra saistomas tų teisinių santykių reglamentuojančių teisės normų, kurios būtų taikomos draudėjo reikalavimui atlyginti žalą, atsiradusią iš sutarties ar delikto. Taigi, į prievolę įstojus draudikui, nesikeičia nei prievolės pobūdis, nei taikytina jai teisė. Priešingas aiškinimas sudarytų pagrindą taikyti asmeniui atsakomybę net tuo atveju, kai pagal deliktinį ar sutartinį teisinį santykį reglamentuojančias teises normas jis neturėtų atsakyti žalą patyrusiam asmeniui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-132-611/2020](#), 38 punktas).
32. Nurodyta kasacinio teismo praktika suponuoja, kad aplinkybė, ar įvykis yra draudžiamasis (ar nedraudžiamasis), yra reikšminga tik tuomet, kai sprendžiamas draudėjo ir draudiko ginčas dėl draudimo išmokos išmokėjimo, tačiau jinėra reikšminga vertinant draudiko subrogacijos pagrindu perimto galimai atsakingam už žalą asmeniui pareikšto reikalavimo pagrįstumą. Pastarasis asmuo tokiu atveju nuo pareikšto reikalavimo turėtų gintis, remdamasis deliktinę civilinę atsakomybę reglamentuojančios materialiosios teisės normomis, kurios būtų taikomos, jeigu dėl žalos atlyginimo tiesiogiai į atsakovą būtų kreipęsis nukentėjęs asmuo.
33. Teisėjų kolegija, remdamasi pirmiau nurodytais kasacinio teismo išaiškinimais, padaro išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl draudiko subrogacijos pagrindu perimto reikalavimo, neturėjo pagrindo vertinti, ar byloje įvykęs įvykis pagal draudiko ir draudėjo sudarytas draudimo sutarties sąlygas (draudimo taisykles) gali būti pripažįstamas draudžiamuoju (nedraudžiamuoju). Padarydamas priešingą išvadą apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė [CK 6.1015](#) straipsnį ir nukrypo nuo suformuotos kasacinio teismo praktikos dėl subrogacijos instituto taikymo.

Dėl bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme ribų peržengimo

34. Bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribos reglamentuojamos [CPK 320 straipsnio](#) 1 dalyje, kurioje nustatyta, kad bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas sudaro apeliacinio skundo faktinis ir teisinis pagrindas bei absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų patikrinimas. Pagal [CPK 320](#) straipsnio 2 dalį apeliacinės instancijos teismas nagrinėja bylą neperžengdamas apeliaciniame skunde nustatytų ribų, išskyrus atvejus, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai. Apie ketinimą peržengti apeliacinio skundo ribas teismas praneša dalyvaujantiems byloje asmenims. Apeliacinės instancijos teismas *ex officio* (pagal pareigas) patikrina, ar nėra [CPK 329](#) straipsnyje nustatytų absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų.
35. Apeliacinės instancijos teismas bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas gali peržengti tik nustatęs bent vieną iš pirmiau nurodytų pagrindų, kai teismas gali peržengti bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas. Tačiau vien tam tikro teisinio pagrindo nustatymas nėra pakankamas. Kai teismas *ex officio* peržengia ginčo ribas, savo aktyvaus procesinio elgesio priežastis jis turi pagrįsti, motyvuoti, tinkamai ir iš anksto apie tai informuoti proceso šalis, priimdamas rašytinę arba žodinę nutartį ([CPK 290 straipsnis](#)), suteikti joms galimybę pateikti savo poziciją (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-242-684/2020, 46 punktas).
36. Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, kad apeliacinės instancijos teismas savo iniciatyva negali išplėsti apeliacinio skundo argumentų sąrašo ir pradėti analizuoti tokius argumentus, kuriais apeliaciniame skunde nesiremiam, išskyrus įstatyme nurodytas išimtis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. sausio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-19/2006](#)). Išėjimas už apeliacinio skundo ribų yra tada, kai teismas pakeičia ar panaikina žemesnės instancijos teismo sprendimą dėl teisiškai reikšmingų faktinių pagrindų, kuriais apeliaciniame skunde nesiremiam, ir įstatymas nesuteikia galimybės išeiti už apeliacinio skundo ribų tuo klausimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-237/2008](#)).
37. Teismo procesinis sprendimas (ar jo dalis) gali būti pripažįstamas siurpriziniu, jei jis grindžiamas argumentais ir įrodymais, apie kuriuos ginčo šaliai nebuvo žinoma ir ji neturėjo galimybės dėl jų pasisakyti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-58-823/2022](#), 45 punktas). Draudimas teismui priimti siurprizinį, t. y. bylos šaliai netikėtą, sprendimą kasacinio teismo praktikoje siejamas su Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija dėl Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnyje įtvirtintos teisės į teisingą teismą, pagal kuria šalys turi teisę į rungtynišką procesą, reikšiančią, kad jos privalo turėti galimybę ne tik pateikti įrodymus savo reikalavimams pagrįsti, bet taip pat teisę žinoti ir komentuoti visus įrodymus ar pastabas, pateiktus siekiant paveikti teismo sprendimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-74-313/2017](#), 68 punktas).
38. Nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį, kuria buvo iš dalies patenkintas ieškovės ieškinys, atsakovė skundė šiais apeliacinio skundo argumentais:
- 38.1. Tiek trečiojo asmens UAB „Unipresta“ anksčiau nagrinėtoje civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#), tiek ieškovės šioje byloje pareikšti reikalavimai atsakovei yra iš esmės tapatūs, susiję su nupjauto vamzdyno atstatymo išlaidų atlyginimu.
- 38.2. Teismo sprendimas civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#) patvirtina, kad nuostoliai, susiję su trečiojo asmens UAB „Unipresta“ įrengto vamzdyno dalies nupjovimu, atsirado ne dėl atsakovės tariamai neteisėtų veiksmų, o dėl kitų aplinkybių, už kurias atsakovė nėra ir negali būti atsakinga.
- 38.3. Pirmosios instancijos teismas neatsižvelgė į tai, kad vandentiekio avarijos metu naujai įrengtas paviršinių nuotekų vamzdynas

nebuvo pažeistas. Vamzdynas iš dalies buvo išardytas, likviduojant įvykusią avariją.

- 38.4. Ieškovės 31 560 Eur žalos atlyginimo reikalavimas grindžiamas trečiojo asmens parengta lokale sąmata, pagal kurią draudėja UAB „Saulės kopos“, gavusi draudimo išmoką, su trečiuoju asmeniu nėra atsiskačiūsi, todėl negalima reikalauti prievolės įvykdymo iš atsakovės, kai pats reikalaujantis asmuo nėra įvykdęs prievolės trečiojo asmens naudai.
39. Kaip matyti, atsakovė apeliaciniame skunde, grįsdama skundžiamos pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies neteisėtumą, nesirėmė argumentu dėl įvykusio įvykio kvalifikavimo kaip nedraudžiamą.
40. Proceso teisės normų pažeidimai, kurie yra pagrindas naikinti žemesnės instancijos teismo sprendimą, yra dviejų rūšių, besiskiriantys savo pobūdžiu ir teisiniais padariniais. Pirmia, absoliutūs ir santykinai absoliutūs sprendimo ar nutarties negaliojimo pagrindai, nustatyti [CPK 329 straipsnio 2 ir 3 dalyse](#). Prie [CPK 329 straipsnio 2](#) dalieje nustatytu absoliučiu sprendimo ar nutarties negaliojimo pagrindų priskiriami esminiu proceso teisės normų pažeidimai, kurie rodo, kad tinkamo proceso žemesnės instancijos teisme praktiškai nebuvo. Teismui nustačius bent vieną iš šių pagrindų teismo sprendimas turi būti naikinamas ir byla perduodama nagrinėti iš naujo. [CPK 329 straipsnio 3](#) dalyje nurodyti pagrindai taikomi tuomet, kai asmuo, kurio teisės pažeistos,iais remiasi apeliaciniame ar kasaciniame skunde. Antra, kiti proceso teisės pažeidimai, dėl kurių galėjo būti neteisingai išspręsta byla. Tokie proceso teisės pažeidimai sukelia materialinius teisinius padarinius – neteisinga bylos išsprędima. Todėl šiuo atveju teismas turi nustatyti ne tik proceso teisės pažeidimą, bet ir aplinkybę, ar toks pažeidimas turėjo itakos priimto teismo sprendimo ar nutarties teisėtumui, t. v. būtina konstatuoti esant priežastini ryši tarp proceso teisės pažeidimo ir sprendimo ar nutarties neteisėtumo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-114-1075/2019](#), 42 punktas; 2022 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-4-403/2022](#), 27 punktas).
41. Nors siurpriziniu teismo sprendimu pažeidžiamos proceso teisės normos, [CPK 329 straipsnis](#) nepriskiria tokios situacijos prie absoliučiu sprendimo negaliojimo pagrindų. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad, atsižvelgiant į [CPK 329 straipsnio 2 ir 3 dalyse](#) nurodytu absoliučiu teismo sprendimo ar nutarties negaliojimo pagrindų išimtinumą, nėra pagrindo šiuos pagrindus aiškinti plačiai. Todėl tais atvejais, kai apeliacinės instancijos teismo padarytas proceso teisės normų pažeidimas nepatenka į absoliučiu ar santykinai absoliučiu sprendimo negaliojimo pagrindų sąrašą, ši pažeidima būtina įvertinti [CPK 329 straipsnio 1](#) dalies aspektu, t. v. ar šis proceso teisės normos pažeidimas yra toks, dėl kurio galėjo būti neteisingai išspręsta byla (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-114-1075/2019](#), 44 punktas).
42. Kaip matyti iš apeliacinės instancijos teismo sprendimo turinio, apeliacinės instancijos teismas, nors ir laikė būtina įvertinti, ar byloje įvykęs įvykis pagal draudikės ir draudėjos sudarytas draudimo sutarties sąlygas (draudimo taisykles) gali būti pripažįstamas draudžiamuoju, vis dėlto nagrinėjo ir pasisakė dėl atsakovės civilinės atsakomybės sąlygų. Tai, be kita ko, patvirtina ir ieškovės kasacinio skundo argumentai dėl prejudicinių faktų taikymo netinkamumo. Ieškovė kasacinio skundo argumentais dėl apeliacinio skundo ribų peržengimo dėl draudžiamą įvykio vertinimo, sprendžiant dėl ieškovės subrogacinio reikalavimo, nepagrindė, kaip šis vertinimas nulėmė neteisingą bylos išsprędima. Todėl, teisėjų kolegijos vertinimu, remiantis vien tik kasacinio skundo argumentais dėl apeliacinio skundo ribų peržengimo nėra pagrindo panaikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimą.

Dėl prejudicinių faktų nustatymo

43. [CPK 182 straipsnio 2](#) punkte nustatyta, kad nereikia įrodinėti aplinkybių, nustatytų įsiteisėjusiu teismo sprendimu kitoje civilinėje ar administracinėje byloje, kurioje dalyvavo tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukelia teises pasekmes ir nedalyvaujantiems byloje asmenims (prejudiciniai faktai).
44. Kasacinis teismas yra konstatavęs, jog teismo sprendimo prejudicinę galią reiškia, kad įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustatytų faktų ir teisių santykių šalys, kiti dalyvaujantys byloje asmenys ir jų teisių perėmėjai nebegali ginčyti kitose bylose ([CPK 279 straipsnio 4](#) dalis). Aiškindamas nurodytas proceso teisės normas, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra suformulavęs tokias esmines teismų praktikos nuostatas: prejudiciniai faktai laikytinos kitoje byloje įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustatytos aplinkybės; prejudicinių faktų galią tokios aplinkybės turi tik tuo atveju, kai abiejose bylose bet kokių procesinių statusu dalyvauja tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukelia teisinius padarinius ir nedalyvavusiems byloje asmenims; pirmesnėje civilinėje byloje nustatyti faktai pripažintini prejudiciniais tik tada, kai jie toje byloje buvo įrodinėjimo dalykas ar bent jo dalis, svarbu, kad įrodinėjamas faktas būtų reikšmingas abiejose bylose (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. gegužės 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-203/2007](#); 2010 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-173/2010](#); 2012 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-38/2012](#); 2019 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-342-701/2019](#), 48–49 punktai).
45. Nagrinėjamu atveju tarp šalių nėra ginčo dėl to, kad civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#) nustatytos aplinkybės turi prejudicinę galią nagrinėjamoje byloje. Ieškovė teigia, kad apeliacinės instancijos teismas nagrinėjamoje byloje rėmėsi tik dalimi civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#) nustatytų prejudicinių faktų, nesiremdamas jų visuma. Tuo tarpu atsakovė laikosi pozicijos, kad apeliacinės instancijos teismas rėmėsi visais minėtoje civilinėje byloje nustatytais prejudiciniais faktais ir nuo kasacinio teismo praktikos nenukrypo.
46. Apeliacinės instancijos teismas, atsižvelgdamas į civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#) nustatytas faktines aplinkybes, nurodė, kad atsakovės veiksmai (netikslų, nepatikrintų duomenų projektavimui pateikimas), minėtoje byloje atsižvelgiant į pačios draudėjos ir kitų šiame procese dalyvavusių asmenų elgesį, buvo įvertinti kaip nepakankami žalos atlyginimo prievolei atsirasti. Teisėjų kolegija su šia apeliacinės instancijos teismo išvada nesutinka ir pripažįsta pagrįstais kasacinio skundo argumentus dėl netinkamai nustatytų prejudicinių faktų civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#).
47. Visų pirma, teisėjų kolegija pažymi, kad civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#) nustatytas atsakovės veiksmų neteisėtumas. Šių veiksmų neteisėtumą kaip prejudicines aplinkybes, reikšmingas nagrinėjamai bylai, išsamiai aptarė pirmosios instancijos teismas, be to, iš esmės joms pritarė ir pats apeliacinės instancijos teismas, nors ir padarė išvadą, kad civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#) atsakovės veiksmai buvo įvertinti kaip nepakankami žalos atlyginimo prievolei atsirasti.
48. Antra, civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#) žalos atlyginimo ieškinį UAB „Vilniaus vandenys“ pareiškė rangovei (UAB „Unipresta“) ir atitinkamai rangovė (UAB „Unipresta“) pareiškė priešieškinį UAB „Vilniaus vandenys“. Kaip teisingai nurodė kasaciniame skunde ieškovė, minėtoje byloje šių asmenų tarpusavio ieškiniai buvo atmesti remiantis tuo, kad tiek UAB „Vilniaus vandenys“, tiek UAB „Unipresta“ nebuvo tiek atidžios ir rūpestingos, kiek buvo būtina, todėl jos negali reikalauti taikyti viena kitai civilinę atsakomybę, kalbant apie jų patirtos žalos atlyginimą.
49. Trečia, kaip galima spręsti iš procesinių sprendimų turinio civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#), atsakovės civilinės atsakomybės UAB „Unipresta“ klausimas (taip pat ir UAB „Unipresta“ civilinės atsakomybės atsakovei klausimas) buvo sprendžiamas pagal visiško ar dalinio atleidimo nuo civilinės atsakomybės instituto taisyklės ([CK 6.253 straipsnis](#)). Atleidimas nuo civilinės atsakomybės apima tik atvejus, kai yra atitinkamos civilinės atsakomybės sąlygos, tačiau atsakovas įrodo esant vieną iš pagrindų, dėl kurių jis visiškai arba iš dalies gali būti atleistas nuo civilinės atsakomybės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-473-916/2018](#), 21 punktas; 2019 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-82-378/2019](#), 38 punktas). Aplinkybė, kad už kilusią žalą yra kalti ir kiti asmenys (tiek nukentėjęs asmuo, tiek trečiasis asmuo), sudaro pagrindą spręsti dėl visiško ar dalinio atleidimo nuo civilinės atsakomybės pagal

[CK 6.253 straipsnio](#) normas, tačiau tai nesudaro pagrindo išvada, jog žalos atlyginimo prievolė iš viso neatsirado. Taigi, teisėjų kolegijos vertinimu, nėra pagrindo padaryti išvadą, kad civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#) atsakovės neteisėti veiksmai buvo pripažinti nepakankamais žalos atlyginimo prievolei atsirasti. Apeliacinės instancijos teismas, padaręs priešingą išvadą, netinkamai aiškino ir taikė proceso teisės normas, reglamentuojančias prejudicinius faktus kaip aplinkybes, kurių nereikia įrodinėti.

50. Nagrinėjamu atveju sprendžiamas draudikės subrogacinis reikalavimas dėl žalos iš UAB „Vilniaus vandenys“ (atsakovės) atlyginimo. Minėta, kad šią reikalavimo teisę draudikė perėmė iš UAB „Saulės kopos“ (draudėjos), išmokėjusi draudėjai draudimo išmoką. Tai reiškia, kad civilinės atsakomybės santykis, iš kurio kildinamas nagrinėjamoje byloje sprendžiamas žalos atlyginimo reikalavimas, yra atsiradęs tarp UAB „Vilniaus vandenys“ ir UAB „Saulės kopos“. Taip pat šioje nutartyje minėta, kad atsakingas už žalą asmuo nuo pareikšto reikalavimo turėtų gintis, remdamasis deliktinėje civilinėje atsakomybėje reglamentuojančiomis materialiosios teisės normomis, kurios būtų taikomos, jeigu dėl žalos atlyginimo tiesiogiai į atsakovą būtų kreipęsis nukentėjęs asmuo. Tai reiškia, kad atsakovė UAB „Vilniaus vandenys“ nuo ieškovės (draudikės) pareikšto reikalavimo gali gintis tais pačiais argumentais, kokiais ji būtų gynusi ir nuo draudėjos UAB „Saulės kopos“ pareikšto reikalavimo, įskaitant ir argumentus, jog egzistuoja pagrindas visiškai ar iš dalies atleisti atsakovę nuo atsakomybės, nes žala atsirado dėl pačios nukentėjusiosios, t. y. UAB „Saulės kopos“, ar trečiųjų asmenų kaltės.
51. Pirmosios instancijos teismas, įvertinęs civilinėje byloje [Nr. e2-290-803/2020](#) nustatytas prejudicines aplinkybes, nusprendė, jog atsakovė tik iš dalies yra atsakinga už atsiradusią žalą, už kitą žalos dalį yra atsakinga rangovė UAB „Unipresta“, nustatė, kad atsakovės ir UAB „Unipresta“ kaltės laipsnis dėl įvykio yra vienodai lygus, t. y. po 50 proc. Ieškovė pirmosios instancijos teismo sprendimo neskundė, taigi sutiko su tokiu kaltės laipsnio nustatymu. Atsakovė apeliaciniu skundu nesutiko su civilinės atsakomybės jai taikymu, teigdamą, kad atsakomybė jai visai nekyla, taip pat nurodydama argumentus dėl žalos ir jos dydžio. Atsakovė apeliaciniame skunde nesirėmė argumentais dėl pirmosios instancijos teismo netinkamai nustatyto atsakovės UAB „Vilniaus vandenys“ 50 proc. kaltės laipsnio, taip pat aplinkybėmis, dėl kurių atsakovė turėtų būti atleista nuo atsakomybės didesne apimtimi, nei nustatė pirmosios instancijos teismas. Todėl darytina išvada, kad atsakovė UAB „Vilniaus vandenys“ yra 50 proc. atsakinga už kilusį įvykį konstatavus, jog apeliacinės instancijos teismas, netinkamai remdamasis prejudiciniais faktais, nepagrįstai nusprendė, kad žalą atlyginimo prievolė atsakovei neatsirado.
52. Vis dėlto, padaręs išvadą, kad nėra pagrindo atsakovės UAB „Vilniaus vandenys“ atsakomybei kilti, apeliacinės instancijos teismas nepasisakė ir neįvertino atsakovės apeliacinio skundo argumentų, kuriais buvo kvestionuojama žala, kaip viena iš civilinės atsakomybės sąlygų, ir jos dydis, motyvuojant tuo, kad užsakovė UAB „Saulės kopos“, nors ir gavusi draudimo išmoką, nėra atsiskaičiusi su trečiuoju asmeniu pagal į bylą pateiktą lokalinę samatą. Tai sudaro pagrindą padaryti išvadą, kad nagrinėjamu atveju atsakovės apeliacinio skundo dalis dėl pirmosios instancijos teismo netinkamo vienos iš civilinės atsakomybės sąlygų – žalos – vertinimo liko neišnagrinėta, o tai sudaro pagrindą apeliacinės instancijos teismo priimtą sprendimą panaikinti ir bylą dėl šios dalies pagal apeliacinio skundo argumentus perduoti iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.
53. Teisėjų kolegija pripažįsta nepagrįstais apeliacinės instancijos teismo argumentus, kad šioje byloje turėjo būti keliamas ne tik pačios atsakovės ar trečiojo asmens UAB „Unipresta“, bet ir kitų asmenų (projektuotojos ar pačios užsakovės, kuriai buvo sumokėta draudimo išmoka), kurie nedalyvauja nagrinėjamos bylos procese ir kuriems ieškovė pasirinko nereikšti jokių reikalavimų, atsakomybės klausimas, o jų neįtraukus į civilinės bylos nagrinėjimą, nėra galimybės nustatyti, kad būtent atsakovė, nurodžiusi netikslūs požeminių komunikacijų buvimo duomenis, o ne kiti asmenys, rengę (turėję rengti) techninį ir darbo projektus, turėję juos suderinti, bet nederinę su atsakove, yra atsakinga dėl žalos ieškovei padarymo.
54. Pažymėtina, kad pagal dispozityvumo principą, apimančią ir ieškovo teisę apsispręsti, kam reikšti reikalavimus, teismas neturi teisės savo iniciatyva patraukti dalyvauti byloje kaip atsakovų asmenų, jei su tuo nesutinka ieškovas. Tokiu atveju teismas bylą nagrinėja iš esmės, o tinkamų atsakovų neįtraukimas į bylą gali turėti įtakos ginčo išsprendimo rezultatui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-519/2011](#)). Taigi, kitų, galimai už kilusią žalą atsakingų, asmenų neįtraukimas į šios civilinės bylos nagrinėjimą neužkerta kelio teismui spręsti atsakovės civilinės atsakomybės klausimo pagal visas jos sąlygas.
55. Tuo labiau nepagrįsti apeliacinės instancijos teismo argumentai dėl negalimumo spręsti dėl atsakovės atsakomybės nereikšiant reikalavimų pačiai užsakovei UAB „Saulės kopos“ ir būtinumo ją įtraukti į šios bylos nagrinėjimą. Kaip minėta, draudikės subrogacinis reikalavimas atsakovei būtent ir yra perimtas iš draudėjos nukentėjusio asmens UAB „Saulės kopos“, o atsakovė UAB „Vilniaus vandenys“ nuo ieškovės (draudikės) pareikšto reikalavimo gali gintis tais pačiais argumentais, kokiais ji būtų gynusi ir nuo nukentėjusio asmens UAB „Saulės kopos“ reikalavimo, įskaitant ir argumentus, kad egzistuoja pagrindas visiškai ar iš dalies atleisti atsakovę nuo atsakomybės, nes žala atsirado dėl paties nukentėjusio asmens UAB „Saulės kopos“ kaltės. Taigi, net ir neįtraukus nukentėjusio asmens UAB „Saulės kopos“ į bylos nagrinėjimą, atsakovė turėjo galimybę teikti argumentus dėl jos civilinės atsakomybės netaikymo ar jos sumažinimo remdamasi pačios UAB „Saulės kopos“ kalte, o ieškovė, kaip perėmusi žalą atlyginimo reikalavimą iš UAB „Saulės kopos“, – gintis nuo atsakovės pateiktų argumentų.
56. Todėl konstatuotina, jog apeliacinės instancijos teismas netinkamai vertino atsakovės apeliacinio skundo argumentus dėl kitų asmenų neįtraukimo į šią bylą, taip padarydamas civiliniame procese vyraujančiam dispozityvumo principui prieštaraujančią išvadą dėl negalimumo spręsti atsakovės civilinės atsakomybės už kilusią žalą klausimo.

Dėl bylos procesinės baigties

57. Teisėjų kolegija, remdamasi pirmiau nurodytais argumentais, konstatuoja, kad netinkamas proceso teisės normų, reglamentuojančių prejudicinius faktus, aiškinimas ir taikymas yra pagrindas panaikinti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo sprendimą ([CPK](#) 346 straipsnio 2 dalies 1, 2 punktai), nes jis lėmė, jog apeliacinės instancijos teismas nesprendė ir nepasisakė dėl atsakovės apeliacinio skundo argumentų dėl žalos, kaip civilinės atsakomybės sąlygos, buvimo. Todėl darytina išvada, kad tai sudaro pagrindą, panaikinus apeliacinės instancijos teismo sprendimą, šią bylos dalį perduoti iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui ([CPK](#) 359 straipsnio 5 dalis), kadangi šis procesinis pažeidimas gali būti pašalintas tik apeliacinės instancijos teisme.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

58. Kasaciniam teismui nusprendus, kad bylos dalis dėl žalos, kaip civilinės atsakomybės sąlygos, nustatymo perduotina apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui atsižvelgiant į galutinį bylos išnagrinėjimo rezultatą.

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. balandžio 7 d. sprendimą panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Artūras Driukas

Sigita Rudėnaitė